

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ДЕПОЗИТНОГО ПОРТФЕЛЮ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

WAYS TO IMPROVE THE QUALITY OF THE DEPOSIT PORTFOLIO OF THE COMMERCIAL BANK

УДК 336.71

Гайдаржийська О.М.к.е.н., доцент,
завідувач кафедри фінансів,
обліку і аудиту
Національний авіаційний університет**Рибак О.М.**к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів,
обліку і аудиту
Національний авіаційний університет**Василенко В.В.**студент
Національний авіаційний університет

Стаття присвячена пошуку шляхів підвищення якості депозитного портфелю комерційного банку, з метою забезпечення зростання його фінансових показників в поточному та перспективному періодах. В роботі проведено аналіз ринку депозитів України та депозитного портфелю комерційного банку на прикладі ПАТ «УкрСиббанк», визначено основні проблеми управління останнім. Проведені аналітичні дослідження дають можливість виробити ряд пропозицій відносно підвищення якості депозитного портфелю комерційного банку. А саме: пропонується активізація залучення довгострокових пасивів, які будуть стимулювати до довгострокових вкладів, а відповідно і до збільшення загального капіталу банку; планується покращити ліквідність та рентабельність операцій, за рахунок підвищення процентної маржі вкладів, прогнозується підняття рівня довіри вкладників при впровадженні і використанні депозитних програм, шляхом застосування запропонованої системи ризик-менеджменту як запоруки фінансової безпеки ПАТ «УкрСиббанк».

Ключові слова: депозитний портфель банку, якість депозитного портфелю, ресурси комерційного банку, ризик менеджмент.

Стаття посвящена поиску путей повышения качества депозитного портфеля коммерческого банка, с целью обеспечения роста его финансовых показателей в текущем и перспективном периодах. В работе проведен анализ рынка депозитов Украины и депозитного портфеля коммерческого банка на примере ПАО «УкрСиббанк», определены основные проблемы управления последним. Проведенные аналитические исследования дают возможность выработать ряд предложений относительно повышения качества депозитного портфеля коммерческого банка. А именно: предлагается активизация привлечения долгосрочных пассивов, которые будут стимулировать до долгосрочные вложения, а соответственно и увеличение капитала банка. Планируется улучшить ликвидность и рентабельность операций, за счет повышения процентной маржи вкладов, прогнозируется повышение уровня доверия вкладчиков при внедрении и использовании депозитных программ, путем применения предложенной системы риск-менеджмента как залогом финансовой безопасности ПАО «УкрСиббанк».

Ключевые слова: депозитный портфель банка, качество депозитного портфеля, ресурсы коммерческого банка, риск менеджмент.

The article is devoted to the search for ways to improve the quality of the deposit portfolio of the commercial bank in order to increase its financial performance in the current and future periods. The paper analyses the deposit market in Ukraine and the deposit portfolio of a commercial bank on the example of UkrSibbank PJSC, identifies the main problems of management of the latter. Studying the dynamics and structure of the deposit market in Ukraine showed their unsatisfactory quality and quantity. Structural shifts observed in studying the maturity of borrowed funds bear threatening trends that indicate a significant reduction in long-term resources and negatively affect the stability of the banking system through indicators of profitability and liquidity of deposit-taking corporations. The situation is explained by a relatively low cost of short-term resources with their little marginality, which can lead to a bank's loss of liquidity against the backdrop of an increase in the number of active operations. From the above, it can be concluded that the issue of improving the quality of the deposit portfolio of the commercial bank in the new business environment is relevant and requires further study in order to support profitability, liquidity, and investment activity of deposit-taking corporations in Ukraine. The specified problem allowed formulating the purpose of this paper that is to generalize theoretical and applied research for the purpose of finding ways to improve the quality of the deposit portfolio of the commercial bank in order to provide for the growth of its financial indicators in the current and future periods. The research carried out allows developing a number of proposals as regards to improving the quality of the deposit portfolio of the commercial bank. Namely: it is proposed to activate the attraction of long-term liabilities, which will stimulate long-term deposits, and accordingly, increase in the total capital of the bank; it is planned to improve liquidity and profitability of operations due to increasing interest margin of the deposit portfolio, increasing level of confidence of investors when implementing and using deposit programs is forecasted by means of application of the proposed risk management system as a guarantee of financial security of UkrSibbank PJSC.

Key words: deposit portfolio of bank, quality of deposit portfolio, resources of commercial bank, risk management.

Постановка проблеми. Низка ендогенних та екзогенних факторів, що зумовила нестабільність розвитку банківської системи України, призвела до необхідності додаткових досліджень в сфері управління ресурсами депозитних корпорацій. Процедура акумуляції тимчасово вільних коштів також істотно змінилась завдяки новим умовам господарювання, що виникли під впливом трансформації суспільства. Інформатизація, глобалізація та інтеграція в банківській системі особливо гостро вплинули на джерела залучення інвестиційних коштів взагалі, та депозитний портфель корпорацій зокрема.

Попит на банківські послуги перевищує на сьогоднішній пропозицію. Високу норму прибутковості банківських операцій забезпечують наступні фактори:

інфляція, дешеві ресурси тощо. Механізм формування депозитної політики банку, який зараз існує, має високий ступінь ризику, що на фоні значної міжбанківської конкуренції та інтеграції до світової фінансової системи стає критичним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато науковців у своїх працях досліджували питання ефективної діяльності банків. Наприклад, О.Д. Василик та М.І. Савлук займалися дослідженнями таких проблем, як залучення ресурсів, розробка ресурсної політики [10]. О.І. Лаврушин вивчав основи депозитних ризиків комерційного банку. Л.О. Примостка приділяв увагу вивченню сучасних методів і підходів до формування депозитного портфелю комерційного банку. Н.І. Версаль

і С.Л. Коваль у своїх працях досліджували особливості формування депозитних ресурсів банками України. А.Л. Лобанова досліджувала ресурсну політику комерційних банків України. М. Волошин, Р.В. Лавров та О.В. Орєнко у своїх наукових роботах займалися дослідженням проблем депозитної політики, а також організацією процесу формування депозитного портфелю банку. Однак деякі аспекти проблеми формування якісного депозитного портфелю комерційного банку в сучасних інтегрованих постіндустріальних та інформаційних умовах господарювання потребують детального теоретико-прикладного обґрунтування. Означене питання є актуальним та потребує додаткового вивчення також з метою підтримки рентабельності, ліквідності та інвестиційної активності депозитних корпорацій в Україні.

В роботі було застосовано методи емпіричного та теоретичного дослідження при вивченні праць вітчизняних та закордонних вчених – економістів, спостереження, аналіз, опис при дослідженні ринку депозитів України, прогнозування та планування при розрахунку приросту депозитного портфелю банку. Також практичне застосування мали методи аналітичного групування, коефіцієнтний, та порівняльний аналізи. Прогнозні значення були розраховані з використанням методу середнього темпу зростання, він показав інтенсивність зміни показника, і методу середнього абсолютного приросту, що допоміг визначити середній розмір зміни показників за одиницю часу

Постановка завдання. Вивчення означеної проблеми дозволяє сформулювати мету роботи, що полягає в узагальненні теоретичних та прикладних досліджень з метою пошуку шляхів підвищення якості депозитного портфелю комерційного банку з метою забезпечення зростання його фінансових показників в поточному та перспективному періодах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головною складовою гнучкого банківського менедж-

менту є розробка та впровадження депозитної політики комерційного банку основною якої є формування та ефективне управління депозитним портфелем. Провівши аналіз загальної депозитної бази України, можемо дійти висновку, що розмір ресурсів комерційних банків поступово збільшується. Для вдосконалення депозитного портфеля та підвищення надходження коштів на строкові та ощадні депозити спеціалісти пропонують спрощення режиму функціонування відповідних рахунків та ширше застосування строкових вкладів з додатковими внесками при зменшенні обмеження на здійснення розрахунків із використанням коштів, що знаходяться на ощадних та строкових депозитах [8].

Вивчаючи загальний стан та структуру ринку депозитів в Україні варто зауважити, що ситуація на ринку має тенденцію до покращення. Так за даними НБУ [1] у 2017 році порівнянні з 2016 р. відбулось зростання депозитів інших фінансових корпорацій на 2328 млн. грн., що становить 8,9%. При цьому незадовільною лишається структура українського ринку депозитів. Так, станом на листопад 2018 року депозити на вимогу склали 33,7%, депозити до одного року 53,8%, від року до двох – 9,6%, більше двох років всього 2,9%.

Зазначена тенденція спостерігається також при конкретизації предмета досліджень. Так за даними ПАТ «УкрСиббанк» [2] загальний обсяг депозитів має позитивний темп зростання, що неістотно погіршився лише у 2018 році (табл. 1). При цьому, станом на 01.01.2018 року обсяг депозитів склав 35,7 млрд. грн., з яких вагома частина припадає на депозити резидентів.

Відобразимо графічно динаміку обсягів депозитних ресурсів ПАТ «Укрссіббанк» (рис. 1). Депозити домашніх господарств на початок 2018 року становили 13,2 млрд. грн. (36,54%) усіх депозитів банку. Для порівняння, депозити юридичних осіб в депозитному портфелі банків складають 23 млрд. грн. (63,46%) депозитного портфеля.

Таблиця 1

Депозитний портфель ПАТ «УкрСиббанк» станом на початок 2013-2018 років

Показники, нормативи*	На початок року				
	2018	2017	2016	2015	2014
Загальний обсяг депозитів, тис.грн.	36174618	36424104	33300432	18802016	16835346
Темп зростання, %	99,32	109,38	177,11	111,68	100,00
Депозити фізичних осіб, тис.грн.	13218177	11498880	10871787	8973333	9162534
Темп зростання, %	114,95	105,77	112,28	97,94	100,00
Питома вага депозитів фізичних осіб, % (<50%)	36,54	31,57	32,65	51,50	54,42
Депозити юридичних осіб, тис. грн.	22956441	24925224	22428645	8451031	7672812
Темп зростання, %	92,10	111,13	245,96	110,14	100,00
Питома вага депозитів юридичних осіб, %	63,46	68,43	67,35	48,50	45,58
Питома вага депозитів в структурі зобов'язань, %	87,2	88,3	80,0	73,9	74,6
Частка поточних депозитів у складі депозитів, %	88,2	80,8	68,5	69,5	60,9
Співвідношення кредитів і депозитів, % (>120%)	62,1	56,8	62,9	85,5	87,8

* еталонні значення, визначені Панасенко Г.О.

Джерело: складено авторами на основі даних ПАТ «УкрСиббанк» [2]

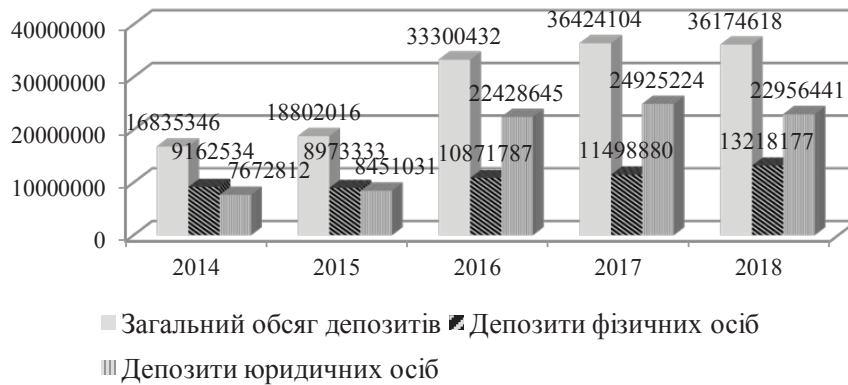

Рис. 1. Динаміка обсягу депозитів ПАТ «УкрСиббанк» за 2014-2018 рр., тис. грн.

Джерело: складено авторами на основі даних ПАТ «УкрСиббанк» [2]

Тенденція за 5 років така, що на початок 2018 року, зростає частка депозитів юридичних осіб (в базовому році показник на початок року становив 45,58%).

Недовіра населення до банків, неналежне надання інформації та слабка обізнаність українців в питаннях, що стосуються розміщення грошових коштів на депозит, а також проблеми з ліквідністю, свідчать про низьку якість депозитних ресурсів у ПАТ «УкрСиббанк» [2]. Коефіцієнт покриття виданих кредитів депозитними ресурсами у 2018 році становив 0,62, при збереженні означених тенденцій прогнозується зменшення даного показника у 2019 році до 0,50. Тобто у 2019 році видані кредити на 50%, як очікується, будуть забезпечуватись депозитними ресурсами.

Розробляючи систему заходів забезпечення якісного депозитного портфелю комерційного банку (рис. 2) необхідно звернути увагу на специфічні методи управління, властиві саме для банківської системи. При цьому акцент варто зробити на новітні методи обробки та використання інформації, властиві сучасному інформаційному простору та дієві в умовах забезпечення індивідуального підходу та довіри клієнтів до депозитних корпорацій.

На нашу думку, таким продуктом можна вважати Інтернет-еквайринг. Відносно новий продукт, що допомагає в залученні коштів на депозитні рахунки банків. За допомогою даного сервісу клієнт може здійснювати оплату товарів і послуг платіжною картою в онлайн режимі, не виходячи із дому чи офісу. В Україні вона тільки набуває популярності, але вже є чимало фахівців, що здатні розробити програмне забезпечення. Іншою перспективною інноваційною послугою у сфері залучення ресурсів, яку необхідно впроваджувати українським комерційним банкам, на нашу думку, є фінансове планування й управління капіталом клієнта, що базується на високому рівні довіри клієнта до банку [4, с. 15]. На підставі даних про фінансовий стан клієнта працівники банку виконують комплексний аналіз і розробляють про-

позиції щодо: збереження фінансових ресурсів; оптимального їх використання залежно від потреб. За результати дослідження складається детальний перелік доходів і витрат клієнта на рік або декілька років наперед, у якому враховуються податкові зобов'язання, управління активами, пропонують узгоджені дії із збереження ресурсів.

В результаті запропонованих заходів покращення депозитної політики банку очікується нарощення активів, доходів, депозитів. Прогнозні значення розрахуємо з використанням методу середнього темпу зростання, він покаже інтенсивність зміни показника, і методу середнього абсолютного приросту, що допоможе визначити середній розмір зміни показників за одиницю часу.

Планування показника активів банку здійснено на основі середнього темпу зростання. За проведеними розрахунками в середньому активи зростали за п'ять років на 19%. Тоді плановий показник на 2019 рік складе 5426240 тис. грн. Метод на основі середнього абсолютного приросту показує результат 1684976 тис. грн. Тоді прибуток банку в 2019 р. становитиме 3152417 тис. грн.

Аналогічно розрахований плановий темп приросту депозитів фізичних осіб – 10%, юридичних осіб – 32%. Ефективність упровадження даної системи відображено на рис.3.

В результаті очікується розширення масштабів господарювання банку, що проявляється у нарощенні активів, доходів, прибутку. Покращується ефективність банківської діяльності в цілому (збільшення рентабельності активів), а також ефективність управління депозитним портфелем – зменшення різниці між ставкою відсотків за кредитами і депозитами, збільшення депозитних продуктів, зростання якості ресурсів комерційного банку.

Висновки з проведеного дослідження. Проведені в роботі дослідження динаміки та структури ринку депозитів України показали незадовільну їх якість та кількість. Структурні здвиги, що спостерігаються при вивченні строковості залучених коштів несуть загрозові тенденції, які свідчать

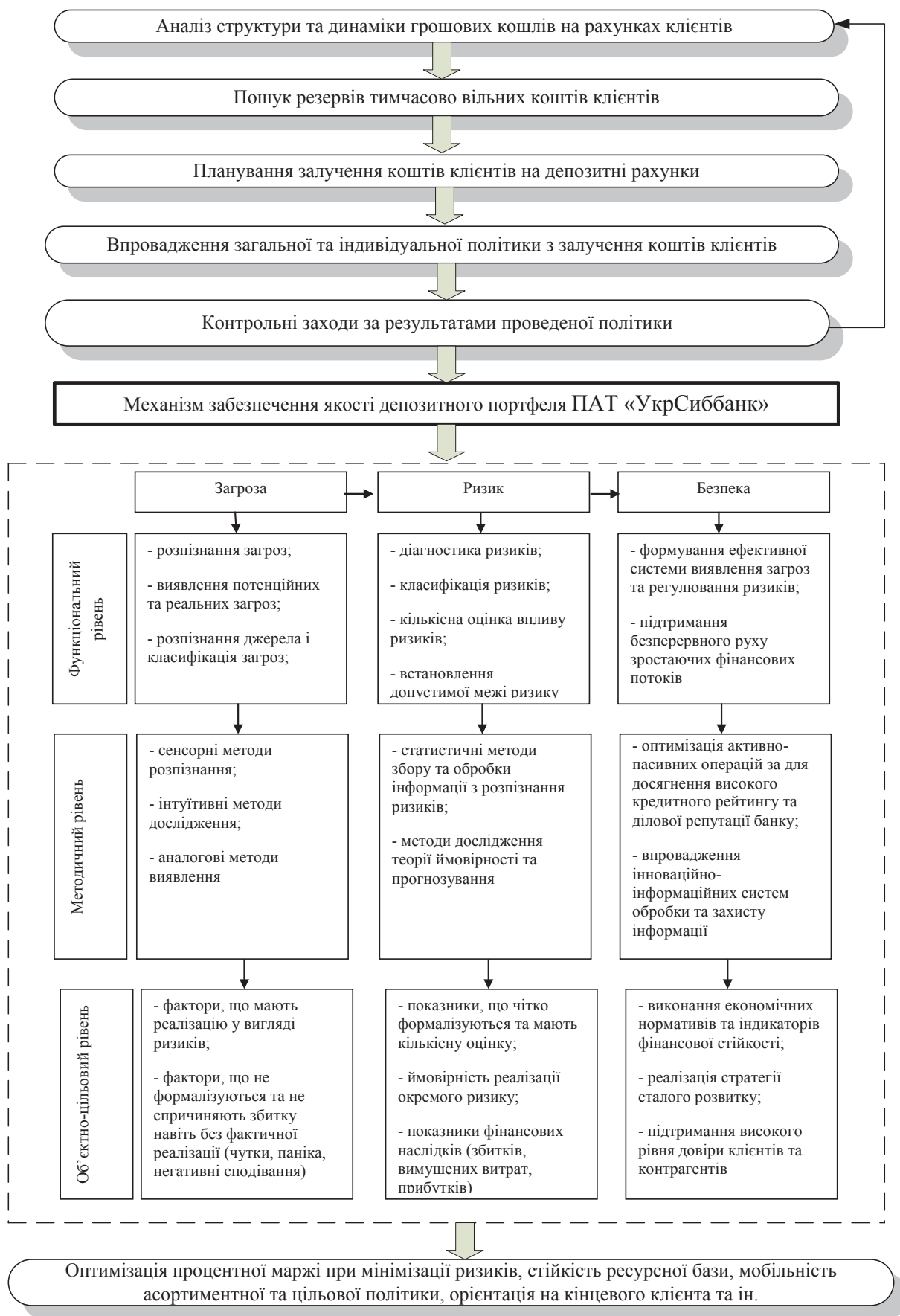

Рис. 2. Система заходів забезпечення якісного депозитного портфелю комерційного банку ПАТ «УкрСиббанк»

Джерело: складено авторами на основі опрацювання джерел [3-5; 7; 9]

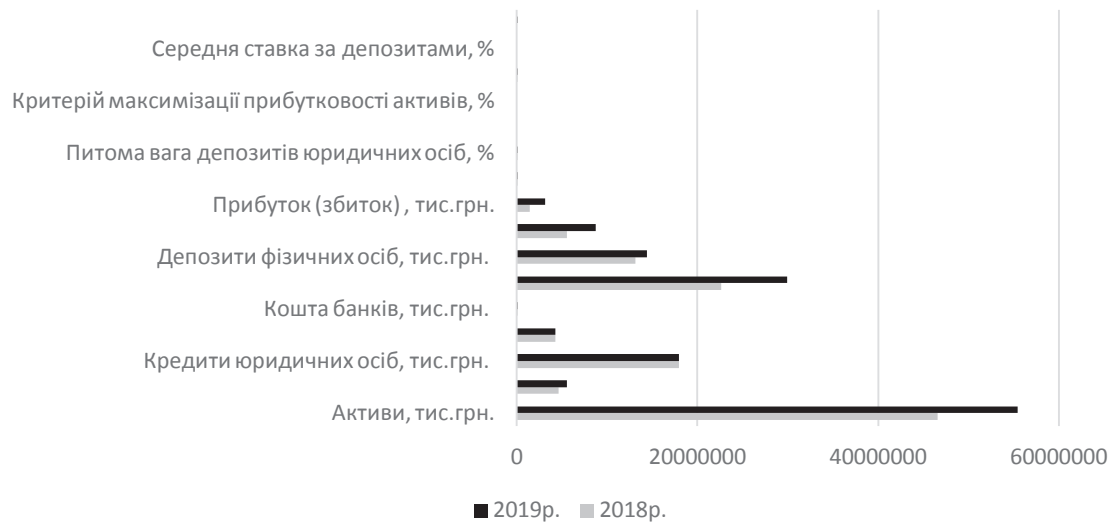

Рис. 3. Прогноз ефективності удосконаленої системи управління депозитним портфелем ПАТ «УкрСиббанк»

Джерело: складено авторами на основі даних ПАТ «УкрСиббанк» [2]

про істотне зменшення довгострокових ресурсів та негативно впливають на стабільність банківської системи через показники рентабельності та ліквідності депозитних корпорацій. Ситуація пояснюється відносно низькою вартістю короткострокових ресурсів при їх незначній маржинальності, що на фоні збільшення кількості активних операцій може призвести до втрати ліквідності банком.

Проведене дослідження свідчить про те, що ринок депозитів в Україні є досить нестабільним. При вивченні предмету дослідження на прикладі ПАТ «УкрСиббанк» варто зазначити, що за останні кілька років спостерігається збільшення обсягу депозитних ресурсів такий результат свідчить про поступове відновлення довіри вкладників як до даного банку, так і до банківської системи країни в цілому. Питома вага короткострокових коштів та коштів до запитання у депозитному портфелі комерційного банку істотна. Коефіцієнт покриття виданих кредитів депозитними ресурсами має стійку тенденцію до зменшення. При цьому, пасивна депозитна політика банку змінюється активною за рахунок нарощення депозитних ставок, зростання кількості депозитних програм, збільшення ліквідності та нарощення прибутковості активів.

Проведені аналітичні дослідження дають можливість виробити ряд пропозицій відносно підвищення якості депозитного портфелю комерційного банку. А саме: пропонується активізація залучення довгострокових пасивів, які будуть стимулювати до довгострокових вкладів, а відповідно і до збільшення загального капіталу банку; планується покращити ліквідність та рентабельність операцій, за рахунок підвищення процентної маржі вкладів, прогнозується підняття рівня довіри вкладників при впровадженні і використанні депозитних про-

грам, шляхом застосування запропонованої системи ризик-менеджменту як запоруки фінансової безпеки ПАТ «УкрСиббанк».

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення: 24.01.2019).
2. Офіційний сайт ПАТ «УкрСиббанк». URL: www.ukrsibbank.com (дата звернення: 24.01.2019).
3. Брежнєва-Єрмоленко О. Основні тенденції змін у структурі депозитного портфелю комерційних банків України. *Економічний аналіз*. 2013. Вип. 12. Ч. 2. С. 17-22.
4. Волкова В.В. Тенденції управління депозитними ризиками банку в умовах нестійкого ринкового середовища. *Економіка і регіон*. 2017. № 5 (66). С. 15-20.
5. Коваленко М.О. Депозитна політика банків України та її вплив на ефективність залучення депозитних ресурсів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 2. С. 38-43.
6. Матвєєв В.В., Гайдаржийська О.М., Василенко В.В. Дослідження депозитного портфелю як інструменту ресурсної політики банку. *Молодий вчений*. 2018. № 3(55). С. 660-665.
7. Панасенко Г.О., Бортніков Г.П. Модель бізнесу українських банків в залученні коштів клієнтів. *Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем*. 2016. № 21. С. 228-254.
8. Росола У.В., Кузьма Н.М. Оцінка сучасного стану депозитного ринку України. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2018. № 1 (9). С. 174-180.
9. Вядрова І.Н., Герцл І.В. Вплив структури депозитного портфелю банку на формування інвестиційного ресурсу. *Modern Economics*. 2017. № 6. С. 31-41.
10. Савлук М.І., Мороз А.М., Лазепенко І.М. та ін. Підручник: Гроші та кредит; за заг. ред. М.І. Савлука. Київ, КНЕУ, 2008. 744 с.

REFERENCES:

1. Official website of the National Bank of Ukraine. Available at: <http://www.bank.gov.ua> (accessed 24 January 2019).
2. Official website "UkrSibbank". Available at: www.ukrsibbank.com. (accessed 24 January 2019).
3. Brezhnev-Yermolenko O. (2013). The main tendencies of changes in the structure of the deposit portfolio of commercial banks of Ukraine. *Economic analysis*, vol. 12, no. 2, pp. 17-22.
4. Volkova V.V. (2017). Trends in managing bank deposit risks in conditions of unstable market environment. *Economy and region*, no. 5 (66), pp. 15-20.
5. Kovalenko M.O. (2017). Deposit policy of Ukrainian banks and its influence on the efficiency of attraction of deposit resources. *Investments: practice and experience*, no. 2, pp. 38-43.
6. Matveev V.V., Haidarzhyska O.M., Vasylenko V.V. (2018). Investigation of the deposit portfolio as a tool of the resource policy of the bank. *Young scientist*, no. 3 (55), pp. 660-665.
7. Panasenko G.O., Bortnikov G.P. (2016). Model of business of Ukrainian banks in attracting clients' funds. *Economic-mathematical modeling of socio-economic systems*, no. 21, pp. 228-254.
8. Rosola U.V., Kuzma N.M. (2018). Estimation of the current state of the deposit market of Ukraine. *Scientific Bulletin of the Mukachevo State University*, no. 1 (9), pp. 174-180.
9. Vyadrova I.N., Herzl I.V. (2017). Influence of the structure of the deposit portfolio of the bank on the formation of an investment resource. *Modern Economics*, no. 6, pp. 31-41.
10. Savluk M.I., Moroz A.M., Lazepenko I.M. and etc. (2008). *Money and credit : a textbook*. Kyiv, KNEU, pp. 744.

Haidarzhyska Olha

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Head of Department of Finance, Accounting and Audit
National Aviation University

Rybak Olena

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Finance, Accounting and Audit
National Aviation University

Vasylenko Viktoriya

Student
National Aviation University

WAYS TO IMPROVE THE QUALITY OF THE DEPOSIT PORTFOLIO OF THE COMMERCIAL BANK

The relevance and purpose. A number of endogenous and exogenous factors, which caused the unstable development of the banking system in Ukraine, necessitate additional studies in the field of resource management of deposit-taking corporations. The procedure for the accumulation of idle cash also changed considerably due to the new business environment appeared under the influence of society's transformation. Informatization, globalization, and integration in the banking system especially sharply influenced the sources of the attraction of investment funds in general and the deposit portfolio of corporations in particular.

Conducted studies of dynamics and structure of the deposit market in Ukraine showed their unsatisfactory quality and quantity. Structural shifts observed in studying the maturity of borrowed funds bear threatening trends that indicate a significant reduction in long-term resources and negatively affect the stability of the banking system through indicators of profitability and liquidity of deposit-taking corporations. The situation is explained by a relatively low cost of short-term resources with their little marginality, which can lead to a bank's loss of liquidity against the backdrop of an increase in the number of active operations.

From the above, it can be concluded that the issue of improving the quality of the deposit portfolio of the commercial bank in the new business environment is relevant and requires further study in order to support profitability, liquidity, and investment activity of deposit-taking corporations in Ukraine.

Study of the specified problem allows formulating the purpose of this paper that is to generalize theoretical and applied research for the purpose of finding ways to improve the quality of the deposit portfolio of the commercial bank in order to provide for the growth of its financial indicators in the current and future periods.

Research methods. In the article, empirical and theoretical research methods were applied when studying works of domestic and foreign scientists-economists, observation, analysis, description when studying the deposit market of Ukraine, forecasting and planning when calculating deposit portfolio growth rate. Also, methods of analytical grouping, ratio and comparative methods found its practical application. Predicted values were calculated by using the method of average growth rate, which showed the intensity of change of indicators, and the method of average absolute growth, which helped to determine the average change of indicators per unit time.

Research results. This paper indicates that the deposit market in Ukraine is quite unstable. When studying the research subject using UkrSibbank PJSC as an example, it should be noted that in recent years, an increase in the volume of deposit resources is observed; such a result testifies to the gradual restoration of confidence of investors as to this bank, so to the banking system of the country in general. The shares of short-term funds and sight deposits in the deposit portfolio of the commercial bank are considerable. The loan-deposit ratio in 2018 was 0.62; if this trend remains, the reduction of this indicator in 2019 to 0.50 is forecasted. That is, in 2019, loans issued will be secured by deposit resources by 50%, as expected. Analytical studies carried out allow developing a number of proposals as regards to improving the quality of the deposit portfolio of the commercial bank. Namely: it is proposed to activate the attraction of long-term liabilities, which will stimulate long-term deposits, and accordingly, increase in the total capital of the bank; it is planned to improve liquidity and profitability of operations due to increasing interest margin of the deposit portfolio, increasing level of confidence of investors when implementing and using deposit programs is forecasted by means of application of the proposed risk management system as a guarantee of financial security of UkrSibbank PJSC.

The practical importance of this work is that these recommendations can be applied by the bank senior management in order to improve the quality of the deposit portfolio. The application of these recommendations will allow improving the quality of the deposit portfolio, optimizing credit risks, increasing marginality of operations that, in turn, will allow the business entity to improve financial performance.